

הבל פיו הקר הראשון של השחר

שבעה שירים

מאנגלית: רעות בן יעקב

אדריאן ריץ' (1929-2012) — משוררת אמריקאית מרכזית. פעילת שלום וזכויות אדם, ונודעה במיוחד כדמות משמעותית בגל השני של הפמיניזם ובתנועה לזכויות הלהט"ב. במהלך שישים שנות קריירה פרסמה עשרות ספרי שירה וכן ספרי הגות משפיעים בנושאי חברה, פוליטיקה ומגדר.

שיר

תהית אם אני בודדה:

בסדר, כן, אני בודדה

כמו מטוס שטס בדרך בדיאיה

לפי גלי הרדיו, מנוט

מעבר להרי הרוקי

אל עבר מסלולים נמתחים בכחל

בשדה תעופה באוקינוס.

רצית לשאל, האם אני בודדה?

ובכן, כמובן, בודדה

כמו אשה שנוסעת ברחבי ארץ

יום אחרי יום, משאירה מאחור

קילומטר אחרי קילומטר

עירות קטנות שהיתה יכולה לעצר

ולחיות ולמות בהן, בודדה

אם אני בודדה
זו בודאי הבדידות
שמשמעה להתעורר ראשונה, לנשם
את הבל פיו הקר הראשון של השחר על פני העיר
להיות זאת אשר ערה
בבית עטוף שנה

אם אני בודדה
אני בחברת סירת המשוטים המחפרת בקרח על החוף
באור הדמדומים האדמדם האחרון של השנה
שיוצעת מה היא, שיוצעת שהיא לא
קרח ולא בץ ולא אור חרפי
אלא קורת עץ, בעלת כשרון בערה

אילו זמנים הם אלה

יש מקום בין שתי חרשות עצים שהעשב צומח במעלה הגבעה
ושם הדרך המהפכנית ההיא נמוגה אל הצללים
ליד נקדת המפגש שנגנטשה על ידי הנרדפים
אלה שנעלמו בינות לאותם הצללים.

הלכתי שם ולקטתי פטריות על גדות הפחד, אכל אל תטעו
זה לא שיר רוסי, זה לא במקום אחר אלא פה קרוב,
הארץ שלנו נעה ומתקרבת אל גדות האמת והפחד שלה,
אל הדרכים שלה לגרם לאנשים להעלים.

לא אספר לכם איפה נמצא המקום הזה, כשסבך העצים החשוך
פוגש באלומת האור הלא מסמנת –
צמתיים רדופי רוחות רפאים, גן עדן לטחב:
אני כבר יודעת מי רוצה לקנות אותו, למכר אותו, לגרם לו להעלים.

וְאֵנִי לֹא אֶסְפֵּר לָכֶם אִיפֹה זֶה, אֲזִי לָמָּה אֲנִי מְסַפֶּרֶת לָכֶם
 בְּכֻלָּל? כִּי אַתֶּם עֹדִין מְקַשִּׁיבִים, כִּי בְּזִמְנִים כָּאלֹה
 אִם רוֹצִים שְׁתַּקְּשִׁיבוּ, זֶה הִכְרַחִי
 לְדַבֵּר עַל עֲצִים.

הערות אחרונות

זֶה לֹא יִהְיֶה כָּל כֶּךָ קָל, זֶה לֹא יִקַּח הָרִבָּה זְמַן
 זֶה יִקַּח זְמַן מָה, זֶה יִשְׁלַט בְּמַחְשַׁבְתָּךְ
 זֶה יִשְׁתַּלֵּט עַל כָּל לִבָּךְ, זֶה יִשְׁתַּלֵּט עַל נְשִׁימָתְךָ
 זֶה יִהְיֶה קָצֵר, זֶה לֹא יִהְיֶה כָּל כֶּךָ קָל

זֶה יִגַּע בְּךָ דֶּרֶךְ הַצְלָעוֹת, זֶה יִשְׁתַּלֵּט עַל כָּל לִבָּךְ
 זֶה לֹא יִקַּח הָרִבָּה זְמַן, זֶה יִתְנַחַל בְּמַחְשַׁבְתָּךְ
 כְּמוֹ שְׁמִתְנַחֲלִים בְּעִיר, כְּמוֹ שְׁמִתְנַחֲלִים בְּמִטָּה
 זֶה יִשְׁלַט בְּבִשְׂרְךָ, זֶה לֹא יִהְיֶה כָּל כֶּךָ קָל

בְּאַתָּה לְתוֹכְנוּ אָנוּ שְׁלֹא נוֹכַח לְעֵמֶד בְּפָנֶיךָ
 בְּאַתָּה לְתוֹכְנוּ אָנוּ שְׁלֹא רָצִינוּ מַעֲוֵלָה לְעֵמֶד בְּפָנֶיךָ
 בְּאַתָּה וְלִקְחָתָהּ חֲלָקִים מֵאַתְּנוּ אֶל מְקוֹמוֹת שְׁלֹא חָשַׁבְנוּ
 בְּאַתָּה וְהִלַּכְתָּ הֶרְחַק הֶרְחַק עִם פְּסוּת מִתּוֹךְ חַיֵּינוּ

זֶה יִהְיֶה קָצֵר, זֶה יִשְׁתַּלֵּט עַל נְשִׁימָתְךָ
 זֶה לֹא יִהְיֶה כָּל כֶּךָ קָל, זֶה יִהְיֶה אֲזִי רְצוֹנָךְ

הפנומנולוגיה של הכעס

1.

החרות של המטרפת על כל הראש
להתפליש ולשחק עם הטרוף שלה
לכתב עם האצבעות שלה טבולות בו
לכל עמקו של החדר

וזו איננה, כמוכן, אותה החרות
שיש לה, כשאת מתהלכת בברודווי
לעצר ולסב על עקבותיה או להמשיך ללכת עוד
10 גושי בנינים; 20 גושי בנינים

אך היא אולי נראית מעוררת קנאה
למי שהתפשרה

מצנפת בתוך השליה של הממשי
שהיתה אמורה להאכיל והיא חונקת אותה.

2.

מנסה להבעיר בול עץ שזרוק ברפש הטחוב
עוד מהימים שבנו את הבית הזה:
אפלו עם זרדים יבשים אני לא מצליחה להבעיר
אפלו עם קוצים.
אני מעקמת את השנה שעברה לכדי פקעת של כותרות ישנות
– הנרד הזה לא ילבלב.

ביצד ערמת סמרטוטים שהמכונאי נגב בה את ידי
מרגישה בארונית שלה, שעה אחרי שעה?
כל יום בשעת עמס החם
מדדו את הטמפרטורה של המתבן.
אני התכרבלתי נמלטת
ברתיחה החמה והמתוקה של השחת
ממלמלת: "בואי".

3.

לַבֵּת־אֶרֶץ שְׁטוּחָה שֶׁל חֶרֶף.
אֲנָשֵׁי־הִירָח חוֹזְרִים מִן הִירָח
לוֹחֲמֵי־הָאֵשׁ יוֹצְאִים מִן הָאֵשׁ.
זְמַן נָטוּל טַעַם: זְמַן נָטוּל הַכְרָעוֹת.

שְׁנָאָה עֲצָמִית, צָלִיל יַחֲדֵי בַתוֹךְ הַנֶּפֶשׁ.
רִדִּידוֹתֶם שֶׁל הַחַיִּים בְּגָלוֹת
אֶפְלוּ בְּאַרְצוֹת חֲמוֹת.
סִכִּין קָצְבִּים, בּוֹהָה בַּחֲלוֹן הַמֵּלֶא בְּסִכְיָנִים.

4.

אוֹר נָהוּר חוֹרֵץ אֶת הַחֹדֶר.
שְׁלַחַן. חֲלוֹן. אֶהֱלֵל. אוֹתָךְ.

הַיָּדִים שְׁלִי, דְּבִיקוֹת בְּדֶרֶךְ חֲדָשָׁה.
דָּם וְסֵת
נִדְמָה שְׁזוּלָג מִצֶּדֶד.

הָאֵם הַשּׁוֹפְטִים יִנְסוּ לוֹמַר לִי
אֵיזָה דָם הִיָּה שֶׁל מִי?

5.

טְרוּף. הַתְּאֵבָדוֹת. רִצָּח.
הָאֵם אֵין דֶּרֶךְ מִפְּלֹט אַחֲרֵת מִלְּבַד אֵלֶּה?
הָאוֹיֵב, תַּמִּיד בְּדִיוֹק כָּכָר מִחוּץ לְטוֹחַ הָרְאִיָּה
צוֹעֵד בְּשֶׁלֶג אֶל הַיַּעַר הַבָּא, מִסְתַּוֵּה
בְּשֶׁלֶג הַמְעֻרָּפֶל, אִישׁ שֶׁלֶג מִתְעַב

– הַיָּצוּר הַהֶרְסָנִי בִּיּוֹתֵר
וּבָהּ בְּעֵת הַחֲמֻקָּנִי בִּיּוֹתֵר
מְאִים בְּרוּבָה שְׁלוֹף עַל הַתִּינוּקוֹת בְּמִי לִי
נֶעֱלַם וְנִמּוּג אֶל מוֹל כָּל עֲמוֹת.
נִסִּיךְ הָאֲוִיר וְהַחֲשֶׁק
מִחֻשָּׁב סְפִירַת גּוֹפּוֹת, מְאוּנֵן
בְּבֵית הַחֲרָשֶׁת
שֶׁל הָעִבְדוֹת.

6.

פְּנִטְזִיּוֹת שֶׁל רִצָּח: לֹא מִסְפִּיק:
לְהֵרֵג זֶה לְחַתֹּךְ וּלְנַתֵּק מִהַכָּאָב
אֶךְ הַהוֹרֵג מִמְּשִׁיךְ עִם הַפְּגִיעָה

לֹא מִסְפִּיק. כְּשֶׁאֲנִי חוֹלְמֵת לִפְגֹּשׁ
אֶת הָאוֹיֵב, זֶהוּ הַחֲלוּם שְׁלִי:

אֶצְטִילֵן לִבִּי
זוֹרֵם בְּאֲדוֹוֹת מִתּוֹךְ גּוֹפִי
מִשְׁתַּחֲרֵר לֹלֵא קִשִּׁי
מְאֻמֵּן הֵיטֵב
עַל הָאוֹיֵב הָאֲמֵתִי

גוֹרֵר אֶת גּוֹפּוֹ לְמִטָּה אֶל פְּתִיל
הַקִּיּוֹם
שׁוֹרֵף אֶת הַשֶּׁקֶר שְׁלוֹ
מוֹתִיר אוֹתוֹ בְּעוֹלָם
חֲדָשׁ; אָדָם
שׁוֹנֶה

7.

וּפְתָאֵם אֲנִי רוֹאֶה אֶת הָעוֹלָם
כְּמוֹ שֶׁהוּא כְּבֵר אֵינֶנּוּ:
שֵׁם בַּחוּץ שֶׁרַפְּתָה אֶת הַיְּבוּל
בְּטָהוּר חֲדָשׁ
הַבֶּקֶר יֵצְאֶת מִהַמָּטָה
שֶׁאֲנַחֲנו עֵדִין חוֹלְקִים
וְהִלַּכְתָּ לְהַפִּיץ אֵין־אוֹנוֹת
בְּעוֹלָם

אֲנִי שׁוֹנֵאת אוֹתָךְ.

אֲנִי שׁוֹנֵאת אֶת הַמַּסְכָּה שְׁעֵטִית, עֵינֶיךָ
מִשְׁדָּרוֹת עֵמֶק
שָׁאִין בָּהֶן, מוֹשְׁכוֹת אוֹתִי
אֶל נִפְתּוּלֵי הַגְּלָגֶלֶת שְׁלֶךְ

תְּמוֹנֵת נוֹף שֶׁל עֲצָמוֹת

אֲנִי שׁוֹנֵאת אֶת הַמְּלִים שְׁלֶךְ
הֵן גּוֹרְמוֹת לִי לַחֲשֹׁב עַל כְּזָבִי
הַצָּעוֹת חֶק מִהִפְכָּנוּיוֹת
חֲקוּי שְׁבָרִירִי שֶׁל מְגִלַּת קֶלֶךְ
שְׁמוּכָרִים בְּשִׁדּוֹת הַקָּרֵב.

אֶתְמוּל בְּלִילָה, בַּחֲדָר הַזֶּה מִמָּשׁ, בְּדַמְעוֹת
שֶׁאֲלַתִּי אוֹתָךְ: "מָה הִרְגַּשְׁתָּ?
הִרְגַּשְׁתָּ מִשְׁהוּ בְּכָלֵל?"

עֲכָשׁוּ בִּפְתוּל גּוֹפֶךְ
כְּשֶׁפְּזָרְתָּ קוּטֵל צִמְחִים עַל הַשְּׂדוֹת שְׁמֵהֶם
חֵייוֹ
אֲנִי יוֹדַעַת מָה הִתְשׁוּבָה שְׁלֶךְ.

8.

כְּדוּר אֶרֶץ מְדַבָּלֵל כְּכָלֵב. יָרַח אָכּוֹל תּוֹלַעָה.
רְשׁוּם כֶּסֶף חוֹר בְּשֵׁתִי וְעֶרֶב
נָח כְּמוֹ רֶשֶׁת קוֹרִים עַל הַמַּיִם
הַשְּׁחוּרִים. כָּל הַתּוֹפְעוֹת הִלְלוּ
הֵן זְמַנִּיּוֹת.

הֵייתִי שְׂמֵחָה לַחֲיוֹת בְּעוֹלָם
שֶׁל נָשִׁים וּגְבָרִים עוֹלָזִים
בְּקִנּוּיָה עִם עֲלִים יֶרֶקִים, גְּבַעוּלִים,
בוֹנִים עָרִים מִיִּנְרָלִיוֹת, כְּפוֹת שְׁקוּפּוֹת,
בְּקִתּוֹת קִטְנוֹת מַעֲשֵׂב אָרוּג
כָּל אַחַת בְּדִגְמָה יְחוּדִית לָהּ –
קוֹנְסִפִּירְצִיָּה שֶׁל דוּ קִיּוֹם
עִם 'עֲרַפְלִית הַסֶּרְטֵן', הֵיקוֹם
הַמִּתְפּוֹצֵץ, הַנֶּפֶשׁ –

9.

'הָאֵהָבָה הַיְּחִידָה שֶׁהִרְגַּשְׁתִּי אִי פַעַם
הֵיְתָה כָּלִפִּי יְלָדִים וְנָשִׁים אַחֲרוֹת.
כָּל הַשָּׂאֵר הִיָּה תִּאֲוָה, רַחֲמִים,
שִׁנְאָה עֲצִמִּית, רַחֲמִים, תִּאֲוָה'.
זֶהוּ וְדוּי שֶׁל אִשָּׁה.
עֲכָשׁוּ, הִבִּיטוּ שׁוֹב בִּפְנֵיהָ
שֶׁל וָנוֹס שֶׁל בּוֹטִיצ'לִי, קֶאֱלִי
יְהוּדִית שֶׁל שֶׁאֲרִטָּר
עִם מָה שֶׁנִּקְרָא הַחִיוֹף שְׁלָה.

אֵיךְ שְׁאַנְחֵנוּ שׁוֹרְפִים אֶת חַיֵּינוּ
עֲדוּת:

הֶרְכַּבַּת הַתַּחְתִּית
דוֹהֶרֶת בְּבְרוּקָלִין
רֹאשָׁה עַל בְּרִכָּיה
יִשְׁנָה אוֹ מְסַמָּמֶת

la vía del tren subterráneo
es peligrosa*

רַבִּים יִשְׁנִים
לְכָל אֶרֶץ הַדֶּרֶךְ
אַחֲרִים יוֹשְׁבִים
בוֹהִים חֲרִירִים שֶׁל אֵשׁ בְּאוֹר
אַחֲרִים מִתְכַּנְנִים מֶרֶד:
לִילָה אַחֲרִי לִילָה
עֶרֶה בְּכִלְאָה, נִפְשִׁי
לִקְקָה אֶת הַמִּזְרֵן כְּמוֹ לְהִבָּה
עַד אֲשֶׁר אָגֵף הַכֵּלָא עָלָה בְּשִׁאָגָה

ת'ורו מבעיר באש את היערות

כָּל מַעֲשֵׂה שֶׁל תּוֹדָעָה מִתְעוֹרֶרֶת
(כֶּךָ כְּתוּב בְּסֵפֶר הַזֶּה)
הוא מַעֲשֵׂה בְּלִתִּי טְבָעִי

* הדרך של הרכבת התחתית / מסוכנת.

אות של התנגדות

הרבה אחרי סטיבנס

אֶבֶן אַחֵר אֶבֶן אֲנִי עוֹרֶמֶת
את הַגֶּלְעָד שֶׁל כּוֹנֵנִי
עִם מָסַת שְׁעַת הַצְהָרִים עַל גְּבִי,
חֲשׂוּפָה וּפְגִיעָה
עַל פְּנֵי הַשְּׂדוֹת הַמְשֻׁתָּפִּים
שָׂאֲנִי אוֹהֶבֶת אֶךְ לֹא אוֹכֵל לְהַצִּיל
מִהַשְׁטָפוֹנוֹת הָעֵתִידִים לְבוֹא;
יְכוּלָה רַק לְהִדָּק
בַּפֶּעֶלָה זֹו שֶׁל יָדִי,
אֶת הָאֲבָנִים הִלְלוּ שְׁנֶאֱסָפוּ
בְּכֹאֵב, בְּצוּרָה שֶׁל שׁוֹם דָּבָר
שֶׁהִתְקִים אִי פֶּעַם.
עֲרֵמַת אֲבָנִים: הַכְרֹזָה
שֶׁפִּסַּת הָאָרֶץ הַזֹּו יֵשׁ לָהּ מִשְׁמָעוֹת
מִסִּבּוֹת נִרְחָבוֹת וּפְשׁוּטוֹת.
אוֹת שֶׁל הַתְּנַגְּדוֹת, סִימָן.

קֶטֶר מְפִלֵס אֶת דְּרָכּוֹ בְּשֶׁלֶג שְׁבֹהָרִים
מוֹדְרָנִי יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר הָרָצוֹן
לְהִיּוֹת מוֹדְרָנִי קוֹ הַמִּתְאַר שֶׁל הָהָר
בְּשֶׁלֶג שָׂאִין בּוֹ רֶבֶב בּוֹ
לְהַגְדֵּרוֹת שֶׁל שִׁירָה מֵאֲזוּ וּמַעוֹלָם זֶה
בְּלִתִּי מְגִדֵּר, מְשִׁימָה וְהָרֵס
עֵין הַלִּיזוֹר שֶׁל הַמְשׁוֹרְרֵת הָעֵין הַעוֹרֶת שֶׁלָּהּ
הָעֵין פְּגוּעַת־הָרָגַע שֶׁלָּהּ הָעֵין הִלָּא מִמְצָמֶצֶת שֶׁלָּהּ
הִיא נֶאֱלָצָה לָרֶדֶת מִהֶרְפֶּכֶת שְׁנַעֲצָרָה
לְלַקֵּק שֶׁלֶג מִכַּפּוֹת יָדַיִם עִירְמוֹת מְקַעְרוֹת
לְטַעַם מָה נֶשֶׂא אֶל תוֹךְ הָאוֹיֵר הַזֶּה
– גַּחְלִים מְקוֹמִיּוֹת, קִיטוֹר שֶׁל רֶכֶב מְהִיר
לְנִקּוֹת אֶת חֲכָה בְּנִשְׁימָה לְהִבְחִין
דֶּרֶךְ לְבִנְבְּנוֹת מוֹעֵדֶת דְּמוּיּוֹת
קְפּוּאוֹת דְּמוּיּוֹת מִתְקַדְמוֹת
כְּלִי־נֶשֶׁק מוֹכְנִים בְּשֶׁלֶף
לְסִסְמָה הַחֲדָשָׁה
הִיא הֵיטָה צְרִיכָה לְהַרְגִּישׁ אֶת הַלְשׁוֹן שֶׁלָּהּ
קוֹפֶאֶת וְנִשְׁרָפֶת בָּהּ בְּעֵת
מְכַשִּׁיר שְׁמֹחֲפֶשׁ, מְגַשֵּׁשׁ
אֶל עֶבֶר לְשׁוֹן זָרָה.

הִרְאִית לִי שִׁירִים שֶׁל אֵיזוֹ אִשָּׁה
בְּגִילִי, אוֹ צְעִירָה מְמִנִּי
שֶׁתְּרַגְּמוּ מִשְׁפָּתָהּ

מַלִּים מְסִימוֹת מוֹפִיעוֹת: אוֹיֵב, תְּנוּרָה, צֶעַר
מִסְפִּיק כְּדֵי שְׂאוּכַל לְדַעַת
שְׁזוּהִי אִשָּׁה בֵּת זְמִנִּי

אוֹבְסִסִּיבִית

לְגִבִּי אֶהְבֶּה, הַנוֹשֵׂא שְׁלָנוּ:
בֵּיתָנוּ אוֹתָהּ כְּמוֹ קִיסוֹס עַל הַקִּירוֹת שְׁלָנוּ
אֶפְיָנוּ אוֹתָהּ כְּמוֹ לָחֶם בְּתַנּוּרִים שְׁלָנוּ
שֶׁחֲקָנוּ אוֹתָהּ כְּמוֹ עוֹפֶרֶת עַל הַקֶּרְסָלִים
שְׁלָנוּ

צָפִינוּ בָּהּ מִבַּעַד לְמִשְׁקָפָתָהּ כְּאֵלוּ
שֶׁהִי זֶה מִסּוּק
הַמְבִּיא מְזוֹן לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הָרָעֵב שְׁלָנוּ
אוֹ הַלּוֹיֵן
שֶׁל כַּח עוֹיֵן

אֲנִי מִתְחִילָה לִרְאוֹת אֶת הָאִשָּׁה הַזֹּאת
עוֹשָׂה כָּל מִינֵי דְבָרִים: בּוֹחֶשֶׁת אַרְז
מְגַהֶצֶת חֲצָאִית
מְקַלֶּדֶה כְּתַב־יָד עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר

מְנוֹסָה לְהִתְקַשֵּׁר
מִתָּא טֶלְפוֹן

הַטֶּלְפוֹן מְצַלֵּץ לֵלָא הַפֶּסְקָה
בְּחֹדֶר הַשָּׁנָה שֶׁל גָּבֵר
הִיא שׁוֹמַעַת אוֹתוֹ אוֹמֵר לְמִי שֶׁבִצֵּד
הַשָּׁנִי
"לֹא מִשָּׁנָה. הִיא תִּתְיָאֵשׁ מִתִּישָׁהּ."
שׁוֹמַעַת אוֹתוֹ מְסַפֵּר אֶת סְפֹרָה לְאַחוּתָהּ

שָׁנָהפֶכֶת לְאוֹיֶבֶת שְׁלָהּ
וְאֲשֶׁר בְּהַמְשָׁךְ תִּמְצָא דֶרֶךְ מִשְׁלָהּ
לְהַאִיר אֶת דֶּרֶכָּהּ שְׁלָהּ אֶל הַצֶּעֶר

לֹא עָרָה לְעִבְדָּהּ שְׁדֶּרֶךְ הָאֲבֵל הַזֶּה
הִיא מִשְׁתַּפֶּת, בְּלִתִּי הַכֶּרְחִית
וּפּוֹלִיטִית

1972